

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: רבינוביץ	שם פרטי: ברטה
--------------------	---------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: הרמן		בלועזית
שם פרטי איתו נולדתי: ברטה		בלועזית
שנת לידה: 1937	מין: נקבה	ארץ לידה: רומניה
עיר לידה: בוקרשט		בלועזית Bucharest
שם פרטי ושם משפחה של האב:		שם פרטי ושם נעורים של האם:
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: יאשי		בלועזית Iasi
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)
מקום מגורים בתקופת המלחמה: בוקרשט, רומניה (שם העיר או האזור ושם הארץ)		חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: בוקרשט		תאריך השחרור: 1944
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתן עד מתי		שנת עליה: 1971
		במידה ועלית באניה, ציין את שמה

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי בשנת 1937 בבוקרשט רומניה, בת יחידה למשפחת הרמן. אמא הייתה עקרת בית ואבי היה עובר ממקום למקום ומוכר כל מיני דברים, לא היה לו מקום קבוע. בשכונה שגרנו בה היו הרבה יהודים, לרוב לא היו עשירים ועבדו בעבודות שונות. אחד הזיכרונות הראשונים שלי מאותה תקופה היה בגיל שלוש וחצי. אני זוכרת שקמתי בבוקר והייתי לבד, התחלתי לבכות ולחפש את אמא וקראתי לה עד שהיא באה. שאלתי אותה איפה הייתה והיא אמרה לי "הייתי בשוק, קניתי לך משהו" ונתנה לי קופסה של גפרורים. לא הבנתי למה גפרורים, אך כאשר פתחתי אותה ראיתי שהיא הייתה מלאה סוכריות קטנות בכל מיני צבעים. באותה תקופה זו הייתה מתנה שיכלה לעשות ילדה בגילי כל כך מאושרת, וזה נשאר לי בזיכרון עד היום. זיכרון נוסף שיש לי, מהחורף, היה שלג ואנחנו גרנו בקומה שבה חלונות הבית היו בגובה הכביש- קומת מרתף. יום אחד ראיתי מהחלון ילדה עם מחליקיים ושאלתי את אמא מי זאת? אז אמא אמרה שזאת חברה שלי גאנה, ואז רציתי שהיא תבוא אליי לשחק. היא באה, שיחקנו יחד, ומאז אנחנו חברות, עד היום כשהיא גרה בתל-אביב ואנחנו מדברות בטלפון. אני זוכרת את סבא שלי מצד אמי, יוסף דוד, היו לו שבעה ילדים ואמא שלי ביניהם. פעם הלכתי איתו לשוק לקנות אגסים, אני ביקשתי אחד והוא נתן לי ואמר לא לבקש עוד עד שלא אסיים את זה. זיכרון חזק נוסף מסבא היה כשסיפרו לי שהוא נפטר. הוא היה גר קרוב לבית שלנו ואני כל הזמן הייתי הולכת אליו ברגל, וכששמעתי שהוא מת לא האמנתי והתחלתי לחפש אותו ברחוב. השכנים שאלו למה את מחפשת אותו, כי הוא נפטר, ועניתי שאני יודעת אבל אני עדיין רוצה לראות אותו..

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

כאשר התחילה המלחה בשנת 1939 הייתי בת שנתיים. לא הרגשנו אותה, כי רומניה הייתה אז בת ברית של גרמניה, ולכן התחלנו להרגיש את המלחמה רק בשנת 1942 כאשר הייתי כבר בת חמש. באותו זמן התחלתי להרגיש שמשהו לא טוב קורה, קודם הפחד שבעיניים של ההורים שלי, שדיברו בניהם על מי שלקחו ומי שהרגו, ואז גם היו לי סינטיים בלילות. לילה אחד, אחרי שכבר אסרו על היהודים לצאת מהבתים בלילות, אבא שלי יצא מהבית לחפש לחם ומישהו תקף אותו, נתן לו אגרוף בפנים וקרא לו יהודון. הוא ראה שמכים אותו קבוצה של אנשים עם מקלות, והתחיל לברוח מהם. הם רדפו אחריו עד שהוא ראה רכבת קלה בתוך העיר שמגיע בדרכו, והיה צריך לקבל החלטה: או שהוא חוצה את מסילת הרכבת והיא דורסת אותו או שמכים אותו למוות. הוא בחר לחצות את המסילה, וסנטימטרים ספורים מהרכבת התחמק מהדריסה וכך ניצל גם מהאנשים וגם מהרכבת, שחצצה ביניהם. הוא המשיך לסמטה וכשהגיע לסופה דפק על דלת הבית האחרון. כשפתחו בפניו את הדלת הוא אמר שהוא יהודי ורוצים להרוג אותו. הדיירים הכניסו אותו לביתם וכך ניצל. באותה תקופה כבר גרנו בשכירות אצל אישה יהודייה שגם השכירה חדר לאישה נוצרייה. יום אחד באו רומנים אנטישמים ורצו לשרוף את הבית, אבל האישה הנוצרייה יצאה אליהם ואמרה שהיא גרה פה וכך הצילה את הבית. לאחר זמן קצר בעלת הבית אמרה לנו שאסור לה להמשיך להשכיר חדר ליהודים ושנחנו חייבים לעזוב. יום אחד מישהי באה להורים שלי ואמרה להם בשקט "תעזבו מהר, שמעתי שמחפשים יהודים". הם העירו אותי מהשינה ולקחו מהר כל מה שיכלו. היה קר מאוד וגשום, ועלינו על עגלה עם סוס לתחנת הרכבת. משם לקחנו רכבת למולדובה, לעיר יאשי, לבת דודה של אמא- קלארה. גרנו אצלה לתקופה עד ששוב מישהו אמר שמחפשים יהודים. נשלחנו למשפחה של נוצרים, שם גרנו במרתף עד ששוב נאלצנו לעזוב. עלינו על רכבת וחזרנו לבוקרשט, אבל לא לבית שבו גרנו קודם. אבא שלי הלך לאחותו שגרה עם שלושת ילדיה בבוקרשט והיא נתנה לו מקום לישון. לאמא שלי ולי סידרו מקום אצל זוג זקנים ואמא הייתה כמו משרתת שלהם. ישנו שתינו במיטה אחת בעליית הגג. את אבא לקחו לעבודות כפייה והוא היה צריך לפנות שלג. היה מחסור באוכל, וזוג הזקנים היו מאוד קמצנים ונתנו לנו רק ריבה ולחם. זו הייתה תקופה מאוד קשה, עד שמצאנו זוג אחר שהעסיק את אמא שלי כמשרתת. האישה הייתה טובה מאוד והייתה משחקת וצוחקת איתי, היא נשארה לי עד היום בזיכרון. נשארו אצלה עד סוף המלחמה. יום אחד הסתכלתי מהחלון וראיתי הרבה מטוסים של גרמנים ונבהלתי. זו הייתה תקופה שבה הגרמנים נסוגו מהרוסים, ובזמן הנסיגה החלו בבוקרשט הפצצות "כבוד" מצד הגרמנים, כנקמה על כך שהרומנים בגדו בהם והצטרפו לצד הרוסי. יום אחד, באוגוסט 1944, אמא הלבישה אותי בבגדים חגיגיים ויצאנו לעיר. ראיתי אנשים שמחים ומאושרים רוקדים וחוגגים את השחרור מהגרמנים, והבנתי שאנחנו חופשיים, חשבנו שהמלחמה נגמרה. ראיתי הרבה חיילים רוסים, חייל אחד לקח אותי על הידיים ואמר לאמא שלי שגם לו יש ילדה קטנה ברוסיה.

**אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):**

בשנת 1945 הלכתי לבית הספר בפעם הראשונה בחיי, כשאני בת שמונה. לפני זה הוריי לא יכלו לממן את הלימודים שלי בגלל מס כבד שהיו צריכים לשלם. הלכתי לבית הספר יהודי, ובכיתה א' למדנו תורה, עברית והיסטוריה של היהודים. בכיתה ב', כשחזרנו מחופשת החנוכה, המנהלת של בית הספר אמרה לנו לתלוש עמוד מספר הלימוד שבו היה איור של מלך, ולזרוק אותו. שאלנו למה, הרי עד עכשיו הכל היה בסדר, ואחת מהחברות שלי התעקשה ולא הפסיקה לשאול למה לעשות כך אז המורה הזמינה את אמא שלה לשיחה. כאשר אמא שלה הגיעה המורה אמרה לה שהבת שלה צריכה לשאול פחות שאלות. נכנסנו לתקופה של הקומוניסטים, ובית הספר כבר לא היה רק יהודי אלא מעורב עם נוצרים והפסקנו ללמוד דברים הקשורים לדת. גם לנוצרים היה אסור ללמוד על הדת שלהם.

בגיל 15 סיימתי את בית הספר בסך שבע כיתות. בגלל המצב הכלכלי לא התאפשר לי להמשיך ללמוד בהשכלה גבוהה אז הלכתי לחפש עבודה. למזלי זו הייתה תקופה של פסטיבלים ברומניה והיה צורך במוכרות בחנויות, אז התקבלתי. עבדתי כמוכרת ספרים, והיו מעבירים אותי בין הסניפים לעבוד כקופאית עד שהתקדמתי להיות מנהלת חנות.

היה לי חבר גוי, וכמו כל משפחה יהודית גם משפחתי התנגדה לקשר הזה. הוריי החליטו להכיר לי בחור יהודי שהיה בנה של חברה של אמא שלי, הם קבעו שהוא יבוא לחנות שלי ויבקש ממני למכור לו דבר מסוים ולפי זה אני אזהה אותו. ואכן, יום אחד הוא הגיע, הוא היה צעיר מאוד - בן 18 ואני הייתי כבר בת 20. בפעם הראשונה לא הבנתי אותו, הוא גם שם לב שהוא לא ממש מצא חן בעיניי אבל בכל זאת התחלנו להיפגש ומצאנו דברים משותפים. הוא היה עובד במפעל, אבל לא בתור פועל אלא מנהל תרבות של המפעל. קראו לו הרמן רבינוביץ. התחתנו ביוני 1958, ומאוחר יותר גם נולדה בתי.

רוב החברים שלנו היהודים עלו לארץ לפנינו, הייתה תקופה שהיו נותנים אישורים לצאת מרומניה אבל בעלי לא רצה, הוא אמר שיש לו קורת גג והוא ישן ואוכל בשקט, אז למה לחפש בעיות. בהמשך כבר לא נתנו ליהודים לצאת, עד שבא אחיו של אבא של בעלי שהגיע לבקר אותנו מישראל, היה מותר לישראלים להיכנס לרומניה. שאלתי לדעתו האם כדאי לעלות ארצה? הוא לא אמר שכן ולא אמר שלא, אלא שישלח לנו הזמנה לבקר בארץ כדי שנחליט בעצמינו. בעלי נסע בתור תייר לארץ, התאהב בארץ מאוד, אבל עד שקיבלנו אישור לעלות לקח הרבה זמן ומאמצים. בעלי היה חולה מאוד בסוכרת, והצלחנו להוציא אישורים שהוא צריך תרופות שאין ברומניה ועוד כמה אישורים אחרים, עד שבשנת 1971 הצלחנו לעלות לארץ.

נא ספרי/ על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

כאשר עלינו לארץ, ידענו שאחותה של אמא שלי תחכה לנו בשדה תעופה. רצו לשלוח אותנו לקריית אתא, ואנחנו ביקשנו להתייעץ עם המשפחה. החלטנו לגור עם דודתי בגבעת שמואל, ולאחר מכן עברנו לקריית אתא. היה שם מפעל של סריגים אבל בעלי לא ידע את עבודת הסריגים כי ברומניה הוא היה עוסק בייצור גרביים, לכן חזרנו לסוכנות בחיפה ומשם שלחו אותנו לעפולה. בעפולה היה לנו חבר משפחה שעזר לנו מאוד, הוא סידר לנו עבודה במפעל שעבד בו ונשארנו שם עד שהמפעל פשט רגל. אחר כך מצאנו עבודות קבועות עד יציאתנו לפנסיה, אמנם המשכורות היו קטנות אבל הסתדרנו. הבת שלי הייתה בת שבע וחצי כאשר עלינו לארץ, וביום ההורים הראשון בבית הספר המורה שאלה אותי באיזה שפה אנחנו מדברים בבית ואמרתי רומנית. היא שאלה למה, אמרתי שאנחנו עולים חדשים, והיא לא האמינה כיוון שהילדה כבר דיברה כל כך טוב עברית עד שהייתה בטוחה שהיא ילידת הארץ.

זהו הסיפור שלי, ואני רוצה להעביר מסר לדור הצעיר: אל תשכחו מה עברנו, שלא נעבור את זה שוב.

ראיון: ניקולאי מקובייצ'ק

עפולה, יולי 2013